

EIERSKAPSKONTROLL

Meråker kommune

2022

EK1032

FORORD

Denne eierskapskontrollen er gjennomført i perioden mars – september 2022. Eierskapskontrollen er utført i henhold til RSK 002: Standard for eierskapskontroll¹.

Revisor vil takke de som har bidratt med informasjon til denne kontrollen.

En rapport ble oversendt til kontrollutvalgets sekretariat den 8.9.2022. Sekretariatet har i epost den 16.9. gitt tilbakemelding om at de så behov for noen presiseringer knyttet til formuleringer i revisors vurderinger. Det er ikke gjort innholdsmessige endringer i rapporten.

Trondheim, 19.9.2022

Anna Ølnes

Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Mette Sandvik

Prosjektmedarbeider

¹ NKRF, august 2020

SAMMENDRAG

Kontrollutvalget i Meråker kommune behandlet i sak 01/22 bestilling av eierskapskontroll. I protokollen framgår det at kontrollutvalget bestiller en eierskapskontroll av kommunens eierstyring. Eierskapskontrollen er gjennomført med følgende problemstillinger:

- 1) Er kommunens eierstyring i samsvar med utvalgte krav og anbefalinger?
- 2) Er kommunens eierstyring i samsvar med kommunens prinsipper og strategier for sine eierskap?
- 3) Har kommunen et system for oppfølging av sine eierskap og følges disse?

Når det gjelder den første problemstillingen konkluderer revisor med at Meråker kommune har, gjennom arbeidet med eierskapsmeldingen, lagt et godt grunnlag for god eierstyring i selskapene som kommunen har eierinteresser i. Meråker kommune ivaretar lovkravet om eierskapsmelding og innholdet i denne. Revisor vil trekke fram folkevalgtopplæringen, som hadde eierstyring som særskilt tema, som et godt tiltak for å gi de folkevalgte kunnskap om eierstyring. Oversikten over selskap er noe mangelfull, ved at enkelte selskap ikke er tatt med. Kommunens formål med selskapene går ikke eksplisitt fram i oversikten, men selskapets formål går fram. Informasjonsgrunnlag og revisors vurdering på bakgrunn av denne, er nærmere beskrevet i kapittel 2.

Når det gjelder den andre problemstillingen konkluderer revisor med at Meråker kommune langt på veg har etablert et grunnlag for eierstyring, som er i samsvar med egne prinsipper og strategier for eierstyring. Kommunen tilstreber å følge egne prinsipper for eierstyring, men det gjenstår en del, f.eks. framleggelse av komplett oversikt over selskaper med opplysninger om innstilling og valg av styremedlemmer, styrehonorar, styreverv i styrevervregisteret og jevnlig vurdering av aktuelle temaer for eierstyring. Informasjonsgrunnlag og vurderinger er nærmere beskrevet i kapittel 3.

I den tredje problemstillingen konkluderer revisor med at kommunen til en viss grad har etablert et system med å følge opp sine eierskap. Det varierer fra selskap til selskap om det er årlig rapport om tilstanden, jevnlig revidering av styringsdokument, om det gjennomføres jevnlige eiermøter og om det er oppnevnt valgkomité. Kommunestyret har ikke fattet vedtak som legger til rette for at kontrollutvalget, uten utfordringer, får tilgang til informasjon fra selskapene for å utføre sin kontroll. Vi vil likevel trekke det fram som positivt at kontrollutvalgene har fått skriftlig oppfordring om å sende innkallinger til møter i eierorgan direkte til kontrollutvalget. Intervjuinformasjon tyder likevel på at kommunen har oppmerksomhet rundt eierstyring, og at det er intensjoner om å få på plass et tilfredsstillende system for eierstyring.

Kommunen bør unngå å velge ledende politikere inn i styrer som kommunen har eierskap i. Informasjonsgrunnlag og vurderinger rundt denne problemstillingen er beskrevet i kapittel 4.

I det første kapittelet er bestillingen og metoder for datainnsamling nærmere beskrevet. I kapittel 5 er behandlingen av tilbakemeldinger på foreløpig rapport beskrevet, og i kapittel 6 framgår konklusjon og anbefalinger på bakgrunn av våre vurderinger.

INNHOLDSFORTEGNELSE

Forord	3
Sammendrag.....	4
Innholdsfortegnelse	6
1 Innledning.....	8
1.1 Bestilling.....	8
1.2 Problemstillinger.....	8
1.3 Metode	8
2 Kommunens eierstyring – samsvar med krav og anbefalinger	10
2.1 Problemstilling	10
2.2 Kriterier.....	10
2.3 Data	10
2.3.1 Om eierstyringen er i tråd med kommuneloven	10
2.3.2 Opplæring av folkevalgte	11
2.3.3 Debatt om godtgjørelse i styret	12
2.4 Revisors vurderinger	12
2.4.1 Eierskapsmelding i tråd med kommuneloven	12
2.4.2 Opplæring av folkevalgte	13
2.4.3 Diskusjon om styregodtgjørelse i kommunestyret	13
3 Samsvar mellom kommunens prinsipper og praksis	14
3.1 Problemstillinger.....	14
3.2 Kriterier.....	14
3.3 Data	14
3.3.1 Offentlighet og tilrettelegging for åpenhet.....	14
3.3.2 Åpenhet om valg av styremedlemmer	15
3.3.3 Åpenhet om styrehonorar.....	15
3.3.4 Revidering av eierskapsmelding hver valgperiode	16
3.3.5 Registrering i styrevervregisteret.....	16
3.3.6 Gjenstand for vurderinger i selskaper.....	16
3.4 Revisors vurdering.....	17
3.4.1 Offentlighet og tilrettelegging for åpenhet.....	17
3.4.2 Åpenhet om valg av styremedlemmer	17
3.4.3 Åpenhet rundt styrehonorar	18
3.4.4 Revidering av eierskapsmelding	18
3.4.5 Registrering i styrevervregisteret.....	18
3.4.6 Eierskapstema som skal være gjenstand for vurderinger	18
4 System for og oppfølging av eierskap	19
4.1 Problemstilling	19
4.2 Kriterier.....	19
4.3 Data	19
4.3.1 Årlig rapport om tilstanden	19
4.3.2 Jevnlig revidering av styrende dokument	19

4.3.3	Jevnlige eiermøter	20
4.3.4	Valgkomité	20
4.3.5	Sentrale folkevalgte i eierorganet	20
4.3.6	Rammebetingelser for kontrollutvalget	20
4.4	Revisors vurderinger	20
4.4.1	Årlig rapport om tilstanden	20
4.4.2	Jevnlig revidering av styrende dokument	21
4.4.3	Jevnlige eiermøter	21
4.4.4	Valgkomité	21
4.4.5	Sentrale folkevalgte i eierorganet	21
4.4.6	Rammebetingelser for kontrollutvalget	21
5	Høring	22
6	Konklusjoner og anbefalinger	23
6.1	Konklusjon	23
6.2	Anbefalinger	24
	Vedlegg 1 uttalelser til rapporten	25
6.3	Ordførers tilbakemelding	25
6.4	Kommunedirektørens tilbakemelding	25
	Vedlegg 2	26

Tabell

Tabell 1.	Temaer for vurdering, fra eierskapsmeldingen. Status.	17
-----------	--	----

1 INNLEDNING

Denne rapporten oppsummerer eierskapskontroll i Meråker kommune. I dette kapitlet presenterer vi bestillingen fra kontrollutvalget, slik den er beskrevet i saksutredninger, protokoll og vedtatt prosjektplan.

1.1 Bestilling

Kontrollutvalget i Meråker kommune behandlet i sak 01/22 bestilling av eierskapskontroll. I protokollen framgår det at kontrollutvalget bestiller en eierskapskontroll av kommunens eierstyring med følgende problemstillinger:

- a. I hvilken grad fastsetter eiermeldingen mål for Meråker kommunes eierinteresser i de enkelte selskapene?
- b. I hvilken grad har kommunen vedtatt overordnede prinsipper for kommunens eierstyring i de ulike selskapene kommunen har eierinteresser i?
- c. Har kommunen utarbeidet et system for rutiner og oppfølging og rapportering om sine selskaper? Hvis ja, følges disse?
- d. Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, kommunelovens bestemmelser og KS' anbefalinger for god eierstyring?

Revisjon Midt-Norge leverte en prosjektplan til kontrollutvalgets møte den 10.3.2022. Kontrollutvalget vedtok revisors forslag til problemstillinger (se kapittel 1.2 nedenfor).

1.2 Problemstillinger

- 1) Er kommunens eierstyring i samsvar med utvalgte krav og anbefalinger?
- 2) Er kommunens eierstyring i samsvar med kommunens prinsipper og strategier for sine eierskap?
- 3) Har kommunen et system for oppfølging av sine eierskap og følges disse?

1.3 Metode

Informasjonsgrunnlaget i denne rapporten er basert på dokument som er lastet ned fra kommunens nettsider og dokument som vi har fått oversendt fra kommunen. Dette gjelder eierskapsmelding, oversikt over selskaper som kommunen har eierinteresser i og program og presentasjon fra folkevalgtopplæring. Vi har holdt selskapsoversikten opp mot oversikten i note 6 i Årsregnskap 2021 for Meråker kommune, samt proff.no (foretaksregisteret). Vi har også gjennomgått styrevervregisteret.

Videre inneholder rapporten verifisert intervjuinformasjon fra individuelle intervju med ordfører og kommunedirektør. Vi har ikke gått inn i dokumentasjon fra de enkelte selskapene.

Revisor legger til grunn at denne informasjonen er tilfredsstillende for å svare ut problemstillingene og kontrollutvalgets bestilling.

En foreløpig rapport har vært sendt til ordfører, med kommunedirektør som kopimottaker, til uttalelse. Både ordfører og kommunedirektør har sendt tilbakemelding (kapittel 5 og vedlegg 1).

2 KOMMUNENS EIERSTYRING – SAMSVAR MED KRAV OG ANBEFALINGER

2.1 Problemstilling

Er kommunens eierstyring i samsvar med utvalgte krav og anbefalinger?

2.2 Kriterier

Kriteriene for denne problemstillingen er hentet fra Kommuneleven, kapittel 26, § 26-1: Eierstyring:

- Kommunen skal minst en gang i valgperioden utarbeide eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret. Eierskapsmeldingen skal minimum inneholde:
 - kommunens prinsipper for eierstyring
 - en oversikt over selskaper, kommunale foretak og andre virksomheter som kommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i
 - kommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene

Videre er kriteriene hentet fra KS' anbefalinger om eierskap, utvalgte anbefalinger:

- Kommunestyret bør få tid til kompetanseutvikling, eksempelvis ved å avholde eierskapsseminarer for samtlige folkevalgte tidlig i perioden
- Kommunen bør i forbindelse med utarbeidelse av eierskapsmelding ha en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv, som bør danne grunnlag for eierorganets fastsetting av styrehonorar.

2.3 Data

2.3.1 Om eierstyringen er i tråd med kommuneloven

Kommunestyret i Meråker kommune vedtok den 22.3.2021 Eierskapsmelding for Meråker kommune 2021 i sak 18/21, omtrent 17 måneder inn i inneværende valgperiode. Forrige eierskapsmelding ble vedtatt i 2012.

Eierskapsmeldingens kapittel 4 inneholder prinsipper for eierstyring. Prinsippene er hentet fra KS anbefalinger for eierstyring:

- Mer offentlighet og tilrettelegging for innsyn skal være et prinsipp.
- Det skal være åpenhet om kommunens valg av styremedlemmer.

- Det skal være åpenhet om godtgjørelse til styret.
- Kommunens eierskapsmelding skal gjennomgås og revideres hver valgperiode.
- Alle folkevalgte og ledere som påtar seg styreverv bør registrere vervene på www.styrevervregisteret.no.

I den samme eierskapsmeldingen framgår det i kapittel 5 hvilke strategier som bør ligge til grunn for vurdering av eierskap:

- Har kommunen en tydelig eierstrategi?
- Stemmer eierstrategien med dagens formål?
- Har kommunens engasjement fortsatt gyldighet?
- Er selskapets drift i samsvar med selskapets formål?
- Hvordan er selskapets økonomiske stilling?

I kapittel 7 i eierskapsmeldingen framgår det en oversikt over hvilke selskap som kommunen har eierskap og interesser i.

Av oversikten går det fram at kommunen har interesser i åtte aksjeselskap, medlemskap i to samvirkeforetak (Revisjon Midt-Norge SA framgår ikke her), eierskap i fire interkommunale selskaper, interesser i én stiftelse og medlemskap i tre foreninger. Revisor har sammenlignet oversikten over selskap i eierskapsmeldingen med note 6 i Årsregnskapet 2021 for kommunen. I oversikten i eierskapsmeldingen mangler, i tillegg til Revisjon Midt-Norge SA, stiftelsen Meråker sanitetsforenings rusbehandling. I note 6 er det flere mangler: OKS Trøndelag SA, Innherred Renovasjon IKS, IKA Trøndelag IKS og Krisesenteret Trøndelag IKS er ikke med i notene.

I note 6 står også KomRev Trøndelag IKS og KomSek Trøndelag IKS oppført i oversikten. Trøndelag IKS ble slått sammen med Revisjon Midt-Norge IKS, og fra 2018 er selskapets navn og organisasjonsform Revisjon Midt-Norge SA. KomSek Trøndelag (KoMsek) er slått sammen med Konsek Midt-Norge IKS, og fra 2018 blitt til Konsek Trøndelag IKS (Konsek). I korrigerede noter, oversendt til regnskapsrevisor, er det korrigert for begge selskapene. Videre framgår det av de korrigerede notene at Meråker Utvikling AS ble avvirket i 2018.

Formålet med selskapene er beskrevet for alle selskapene, men det går ikke eksplisitt fram hva som er kommunens formål med selskapene.

2.3.2 Opplæring av folkevalgte

Ordfører og kommunedirektør fortalte at det var folkevalgtopplæring, der temaet var eierstyring, den 27. april 2022. Revisor har fått tilsendt program og presentasjon fra arrangementet. Målgruppen var medlemmer i folkevalgte organ og utvalg, i tillegg til ledelse

og ansatte med oppgaver innen eierstyring. Det var ekstern kursholder. Temaer som ble tatt opp var:

- Selskapsorganisering
 - en gjennomgang av ulike selskapsformer og konsekvenser for eierstyring
- Roller og ansvar i eierstyring og selskapsledelse av kommunens selskap
- Eierstyring – hva er det? Og hvordan utøve god eierstyringen?
 - Eierskapsmelding – Kommunelovens § 26
 - Praktisk eierstyring ut fra kommuneloven, anbefalinger om eierstyring og Meråker kommunes eierskapsmelding.
 - Hva er, og hva inneholder en eierstrategi for hvert selskap?
 - Eierstyring sammen med andre kommunale og/eller private eiere
 - Hva er våre erfaringer med kommunes eierstyring?
- Styreerkruttering
- Styreevaluering
- Styregodtgjøring
- Etikk i eierstyring og selskapsledelse
- Habilitet
- Kontroll med kommunalt eide selskap

2.3.3 Debatt om godtgjørelse i styrer

Ordfører fortalte at det ikke hadde vært prinsipielle diskusjoner om godtgjøring. Man har «arvet» noen vedtak om godtgjøring, som er med på å «legge lista». Det burde vært en generell debatt om hvilke kriterier man har for godtgjøring. Ordfører har tatt det opp, der det har vært aktuelt i eierorgan som hun sitter i (de aller fleste). Kommunedirektøren understreket at ordfører er svært opptatt av dette, og at kommunens holdning er nøkternhet.

2.4 Revisors vurderinger

2.4.1 Eierskapsmelding i tråd med kommuneloven

Meråker kommune har vedtatt eierskapsmelding i inneværende valgperiode. Etter revisors vurdering ivaretar kommunen kommunelovens krav om å vedta eierskapsmelding minimum en gang i valgperioden. Denne bestemmelsen ble gjort gjeldende fra 1.11.2019. Sist gang eierskapsmelding var politisk behandlet, var i 2012.

På bakgrunn av gjennomgang av eierskapsmeldingen vurderer revisor at den inneholder kommunens prinsipper for eierstyring, slik kommuneloven krever.

Etter revisors vurdering inneholder eierskapsmeldingen en oversikt over selskap og foretak som kommunen har eierinteresser i, slik kommuneloven krever. Revisor sammenlignet oversikten med note 6 i Årsregnskap for 2021. Revisors vurderer at begge oversiktene mangler flere selskap som kommunen har eierskap i.

På bakgrunn av gjennomgang av hvert enkelt selskap i eierskapsmeldingen, er det revisors vurdering at hvert enkelt selskaps formål framgår i beskrivelsen. Om kommunens formål med selskapet er det samme, går etter revisors vurdering ikke eksplisitt fram.

2.4.2 Opplæring av folkevalgte

Etter revisors vurdering har det vært folkevalgtopplæring om eierskap i Meråker kommune, i tråd med KS anbefalinger for god eierstyring. Etter revisors vurdering, har kommunen hatt et godt opplæringsopplegg, der ulike temaer om eierstyring ble belyst.

2.4.3 Diskusjon om styregodtgjørelse i kommunestyret

I forbindelse med behandling av eierskapsmelding, var det, etter revisors vurdering, ikke prinsipielle diskusjoner i kommunestyret om godtgjørelse av styreverv. KS anbefaler at dette gjennomføres.

3 SAMSVAR MELLOM KOMMUNENS PRINSIPPER OG PRAKSIS

3.1 Problemstillinger

Er kommunens eierstyring i samsvar med kommunens prinsipper og strategier for sine eierskap?

3.2 Kriterier

Kriteriene i dette kapitlet er hentet fra gjeldende eierskapsmelding, kapitlene om prinsipper for kommunens eierskap (4) og vurdering av strategier for kommunens eierskap i selskapene (5).

- Mer offentlighet og tilrettelegging for innsyn skal være et prinsipp.
- Det skal være åpenhet om kommunens valg av styremedlemmer.
- Det skal være åpenhet om godtgjørelse til styret.
- Kommunens eierskapsmelding skal gjennomgå og revideres hver valgperiode.
- Alle folkevalgte og ledere som påtar seg styreverv bør registrere vervene på www.styrevervregisteret.no.
- Dette bør være gjenstand for kommunens vurdering av selskaper:
 - Har kommunen en tydelig eierstrategi?
 - Stemmer eierstrategien med dagens formål?
 - Har kommunens engasjement fortsatt gyldighet?
 - Er selskapets drift i samsvar med selskapets formål?
 - Hvordan er selskapets økonomiske stilling?

3.3 Data

3.3.1 Offentlighet og tilrettelegging for åpenhet

Ordføreren sa at det hadde vært oppmerksomhet om åpenhet i folkevalgtopplæringen. Kommunedirektøren fortalte at det er åpenhet i de formelle organene, men at det er vanskelig med åpenhet når kommunen, som eier, er i dialog med selskap, der det er prosesser på gang. I presentasjonen fra opplæringen var offentlighetsloven et tema, på linje med forvaltningsloven og andre lover som regulerer selskaper som kommuner har eierinteresser i. Om kommunens ansvar for virksomhet som de har satt ut til selskap, er følgende understreket:

Innbyggerne skal ha tillit til all virksomhet kommunen har ansvar for, også virksomhet i selskapene. Likebehandling, saklighet, åpenhet og habilitet er viktig for denne tilliten.

Ordfører fortalte at det har vært vanskeligheter med bruken av sakstyringsprogrammet som kommunen har hatt, og at det har resultert i at protokoller og saksdokument fra eierorgan har vært mangelfulle i innsynsløsningen.

Ordføreren ga tilbakemelding om at det er sendt ut skriv til selskapene kommunen er deleier/eier i, om at de sender alle henvendelser også til postmottak. Ikke alle har rutiner på det. Kommunedirektøren har sent oss kopi av et brev som er sendt til selskapene som kommunen har eierskap i. I dette brevet understrekes det at kontrollutvalget skal føre kontroll med selskaper som kommunen har eierskap i. For at utvalget skal kunne utføre denne kontrollen, bes selskapene om å sende innkallinger til generalforsamling, representantskap og tilsvarende organ direkte til kontrollutvalgets sekretariat.

3.3.2 Åpenhet om valg av styremedlemmer

Ordfører og kommunedirektør trakk begge fram at primærønsket for kommunen var at eierorganene bruker valgkomité. I selskap der det ikke er valgkomité, er det den politisk oppnevnte valgnemnda som innstiller overfor eierrepresentanten. Protokoll fra møter i valgnemnda er offentlige, på linje med andre politiske organ. Valgkomitéenes innstilling og eierorganets valg av styremedlemmer går fram av protokoll fra eierorganets møter.

Revisjonen har fått oversendt en oversikt over selskaper som kommunen har eierinteresser i. Oversikten lå til grunn for en orientering fra ordføreren i kommunestyret den 20.6.2022. Her framgår det hvem som er styrerepresentanter fra Meråker. Oversikten er ikke komplett, så det er flere selskaper som disse opplysningene mangler for. På oversikten mangler disse opplysningene for Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk AS. Det går fram av protokollen fra kommunestyremøtet den 20.6., orienteringssaker, at ordfører orienterte om at følgende sak skulle ha vært meldt opp til behandling: «Rapportering til KS ang. kommunalt eide selskaper.» Videre går det fram av protokollen at informasjonen skal legges ved protokollen. En slik informasjon går ikke fram i kommunens innsynsløsning

3.3.3 Åpenhet om styrehonorar

Det er utarbeidet en oversikt over selskaper, der bl.a. størrelsen på styrehonorar framgår. Det framgår ikke av beskrivelsen av selskaper i eierskapsmeldingen. I oversikten som er nevnt ovenfor framgår styrehonorar for de enkelte selskapene Status for åpenhet her, er som beskrevet i 3.3.2. Oversikten over selskap er ikke komplett, sammenlignet med oversikten over selskap i eierskapsmeldingen. Dette innrømmet også ordføreren.

3.3.4 Revidering av eierskapsmelding hver valgperiode

Dette er et lovkrav, og det er ambisjonen til kommunen at eierskapsmelding skal revideres hver valgperiode. Ordfører så ikke behov for hyppigere revidering, utover at oppdatert informasjon om selskapene (som oversikten som er nevnt over) legges fram årlig, til orientering i kommunestyret. Ordfører ønsket også at kommunestyret tar en debatt, f.eks. annethvert år, om formål, og knytter det opp mot samfunnsplanen. Det bør, ifølge ordfører inn i et årshjul som følger valgperioden. I folkevalgtopplæringen ble det lagt fram et eksempel som viste årshjulet i eierstyringen. Kommunedirektøren ønsket en slik løsning i Meråker kommune.

3.3.5 Registrering i styrevervregisteret

Ordfører fortalte at i de selskapene hvor kommunen har eierskap, skjer dette automatisk. I private selskap må hver enkelt registrere dette selv. Kommunedirektøren sa at en oppfølging av at folkevalgte står registrert med styreverv i styrevervregisteret bør inngå i internkontrollsystemet. Vi har sett etter om dagens folkevalgte i Meråker kommune med styreverv eller aksjer i de selskapene som inngår i oversikten i eierskapsmeldingen, har registrert dette i styrevervregisteret. Av fem representanter som har styreverv i slike selskap, står tre personer registrert med dette i styrevervregisteret.

3.3.6 Gjenstand for vurderinger i selskaper

I tabellen nedenfor presenterer vi en oversikt over status for hva som skal være tema for vurdering, basert på intervjuinformasjon.

Tabell 1. Temaer for vurdering, fra eierskapsmeldingen. Status.

Tema for vurdering	Informasjon i intervju
Kommunen skal ha tydelig eierstrategi	Det er ikke gjennomført. Unntaket er Fides AS, som har vært gjenstand for diskusjoner der også kommunens strategi for selskapet ble tatt opp.
Eierstrategien skal stemme med dagens formål	Som over, men unntak for Meråker Alpinsenter AS, Maskintråkk AS, Fides AS og Naboer AS
Kommunens engasjement skal ha gyldighet	Som over
Selskapets drift skal være i samsvar med selskapets formål	Som over
Selskapets økonomiske stilling	Som over

Både ordfører og kommunedirektør sa at slike spørsmål, som de i tabellen over, kommer opp når det er en sak rundt et selskap. I selskap hvor kommunen er eneste, eller en av få eiere, og i store selskap, er det strategi for eierskapet.

Kommunedirektøren mente også at kommunen årlig bør velge ut et antall selskap, som er gjenstand for gjennomgang av punktene over.

3.4 Revisors vurdering

3.4.1 Offentlighet og tilrettelegging for åpenhet

Etter revisors vurdering tilstreber Meråker kommune å ivareta dette prinsippet i eierstrategien. Kommunen legger til rette for at protokoller fra formelle møter er offentlige, og tilgjengelige i innsynsløsningen. På bakgrunn av intervjuinformasjon, er det revisors vurdering at det er utfordringer rundt åpenhet i møter og dialog når det pågår prosesser i selskaper. Etter revisors vurdering har kommunen sendt oppfordring til selskapene om at kontrollutvalget, ved utvalgets sekretariat, skal ha innkallinger til møter i eierorganene.

3.4.2 Åpenhet om valg av styremedlemmer

Etter revisors vurdering tilstreber Meråker kommune åpenhet rundt valg av styremedlemmer. Revisor har ikke gjennomgått protokoller fra eierorgan, om hvordan valgene foregår.

3.4.3 Åpenhet rundt styrehonorar

Meråker kommune har, etter revisors vurdering, åpenhet rundt styrehonorar i de aller fleste selskapene. Det skal ha blitt presentert en oversikt over de fleste selskapene i kommunestyret, hvor denne informasjonen gikk fram. Revisor har ikke funnet dokumentasjon på at oversikten går fram som vedlegg til saksframlegg eller protokoller. Revisor tar til etterretning at det er planer om å legge fram dette årlig.

3.4.4 Revidering av eierskapsmelding

Etter revisors vurdering ivaretar Meråker kommune lovkravet og sine egne mål i eierskapsmeldingen, da kommunestyret har vedtatt eierskapsmelding i inneværende valgperiode. Dersom oppdatert oversikt med viktig informasjon om selskapene blir lagt fram og debattert årlig, vil, etter revisors vurdering, kommunen ha et tilfredsstillende system for å ivareta revidering av eierskapsmelding.

3.4.5 Registrering i styrevervregisteret

Revisor vurderer at Meråker kommune har synliggjort, gjennom folkevalgtopplæringen, at folkevalgte med verv i offentlige og private organisasjoner skal registrere verv i styrevervregisteret. Etter revisors vurdering er det ikke alle med styreverv i selskap som Meråker har eierskap i, som har registrert dette i styrevervregisteret.

3.4.6 Eierskapstema som skal være gjenstand for vurderinger

Meråker kommune har, etter revisors vurdering, ikke et system der vurderinger gjennomgående blir ivaretatt. Temaene kan automatisk komme opp i forbindelse med at det er saker som vedrører et selskap. Etter revisors vurdering burde kommunen ha en fullstendig gjennomgang av alle selskapene minimum hvert fjerde år, og gjerne et utvalg selskap hvert år.

4 SYSTEM FOR OG OPPFØLGING AV EIERSKAP

4.1 Problemstilling

Har kommunen et system for oppfølging av sine eierskap, og følges disse?

4.2 Kriterier

Kriteriene i dette kapitlet er hentet fra utvalgte anbefalinger i KS anbefalinger for eierskap.

- Kommunestyret bør få en årlig rapport om tilstanden (økonomi, spesielle forhold osv.) for selskapene, i tillegg til den pålagte eierskapsmelding i henhold til kommuneloven § 26-1. (KS anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll, anbefaling nr. 4).
- Kommunestyret skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet (KS anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll, anbefaling nr. 5).
- Det bør holdes jevnlige eiermøter mellom kommunen som eier, styret og daglig leder for selskapet. Et eiermøte er et uformelt og uforpliktende møte der det ikke skal treffes vedtak, men hvor både eieren og selskapet kan ha gjensidig informasjonsutveksling, forventningsavklaringer og drøfte generell utvikling og rammevilkår for virksomheten. Eierstyring skal formelt skje i representantskapet eller generalforsamlingen. (KS anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll, anbefaling nr. 6)
- Det bør fastsettes i vedtektene eller selskapsavtalen at valg av styret i kommunalt eide selskaper bør skje ved bruk av valgkomité. (KS anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll, anbefaling nr. 10).
- Som hovedregel bør sentrale folkevalgte oppnevnes i eierorganet (anbefaling nr. 7)
- Kommunen bør sørge for at kontrollutvalget sikres gode nok ramme/betingelser til å utøve sin funksjon i selskaper som kommunen har eierinteresser i (anbefaling nr. 21)

4.3 Data

4.3.1 Årlig rapport om tilstanden

Kommunen har oversikt over selskaper de eier, som det framgår i, blant annet kapittel 3.3.3 og 3.3.4. Oversikten er foreløpig ikke komplett. Den oppdateres ikke årlig.

4.3.2 Jevnlig revidering av styrende dokument

Kravet om jevnlig revidering gjelder vedtekter, selskapsavtaler, eller andre styrende dokument for eierne. Ordfører sa at det manglet rutiner for dette. Kommunedirektøren trakk fram at bare Meråker Alpenser har vært gjenstand for vurdering i det siste.

4.3.3 Jevnlige eiermøter

Ifølge ordfører gjennomføres det jevnlig eiermøter i noen av selskapene, men ikke i alle. De største selskapene har ett, eller flere eiermøter i året, sa kommunedirektøren. Kommunedirektøren prøver å delta på eiermøtene, da det er der det er mulig for kommunedirektøren å stille spørsmål til selskapets styre og daglige ledelse.

4.3.4 Valgkomité

Det er et ønske for Meråker kommune at det skal være valgkomité i selskapene de har eierinteresser i. Der det ikke er valgkomité, er det kommunens valgutvalg som innstiller kommunens kandidater til styret overfor ordføreren. Av de seks selskapene i oversikten som revisor har fått fra tilsendte fra ordfører, er det to selskap som har valgkomité. For tre av selskapene er det valgnemnda i Meråker kommune som innstiller overfor ordføreren, og i det siste selskapet, Meråker Hydrogen framgår det at det er «ingen»².

4.3.5 Sentrale folkevalgte i eierorganet

Ordfører fortalte at Meråker kommune søker å unngå at sentrale folkevalgte velges inn i styrene for selskap som kommunen har eierinteresser i. Det er et unntak nå, ifølge ordfører, hvor ordfører er styremedlem i et nyetablert selskap, Meråker Hydrogen.

4.3.6 Rammebetingelser for kontrollutvalget

Da kommunestyret vedtok eierskapsmeldingen i mars 2021, fulgte det ikke med i vedtaket noen formulering om tilrettelegging fra selskapet til kontrollutvalget og ansvar for det. Det framgår heller ikke i eierskapsmeldingen. Selskapene har fått brev fra kommunedirektøren om at innkallinger til møter i eierorganene skal sendes direkte til kontrollutvalget, slik det framgår i kapittel 3.3.1.

4.4 Revisors vurderinger

4.4.1 Årlig rapport om tilstanden

Her viser vi til vurderingene i kapittel 3.4.4: Dersom oppdatert oversikt med viktig informasjon om selskapene blir lagt fram og debattert årlig, vil kommunen, etter revisors vurdering, ha et tilfredsstillende system for å ivareta revidering av eierskapsmelding.

² Ordfører er styremedlem.

4.4.2 Jevnlig revidering av styrende dokument

Det vil variere hvor ofte det er behov for å revidere styrende dokumenter. Som oftest vil dette være når selskapet er i endring eller det er nye rammer fra lovverk eller retningslinjer. Etter revisors vurdering har ikke Meråker kommune rutiner for å følge opp revidering av styrende dokumenter i selskaper, men det skjer når det er saker om selskap som også nødvendiggjør revidering av vedtekter mv.

4.4.3 Jevnlige eiermøter

Etter revisors vurdering gjennomføres dette for enkelte selskap, men det er ikke gjennomgående praksis for alle selskaper. Kommunedirektør stiller i de eiermøtene hvor det er mulig, og kan stille spørsmål til styret og daglig ledelse om det er ønskelig. Det er, etter revisors vurdering, fornuftig. Selv om kommunedirektøren ikke har noe eksplisitt ansvar når det gjelder eierstyring, kan kommunedirektørens deltakelse i eiermøter bidra til å sikre at også administrasjonen er informert om status³ i selskaper kommunen eier, der kommunale tjenester kommunale tjenester er lagt ut i selskaper. Det er ikke et lovkrav å gjennomføre eiermøter, og det er, etter revisors vurdering, ikke sikkert at det er behov for eiermøter i alle selskaper. Det er derfor viktig at eierrepresentanten, i dialog med selskapene, vurderer behovet for eiermøter.

4.4.4 Valgkomité

Det er valgkomité i noen av selskapene, mens for andre er det valgutvalget som står for forslag til kandidater fra kommunen. Etter revisors vurdering, ivaretar kommunen på den måten systematisk utvelgelse av styrekandidater. Etter revisors vurdering kan kommunestyret i større grad påvirke eierorgan til å følge KS anbefalinger om å utnevne valgkomité i selskapene.

4.4.5 Sentrale folkevalgte i eierorganet

Meråker kommune har, etter revisors vurdering, i hovedsak oppnevnt ledende politikere i eierorganene, og ikke i styrene for selskapene. Unntaket er Meråker Hydrogen, hvor ordføreren er styremedlem.

4.4.6 Rammebetingelser for kontrollutvalget

Det framgår, etter revisors vurdering, ikke av dokumenter knyttet til eierstyring, at det skal legges til rette for kontrollutvalget og at de skal få nødvendige dokumenter knyttet til sine kontroller i selskapene. Etter revisors vurdering er det positivt at selskapene er blitt oppfordret til å sende innkallinger til møter i eierorgan direkte til kontrollutvalget (sekretariatet).

³ Dette kan ses i lys av kommunelovens §13-1

5 HØRING

Et utkast til rapport har vært sendt til kommunen, ved ordfører, til uttalelse. Kommunedirektøren var kopimottaker.

Ordføreren har gitt tilbakemelding på tre punkt. Revisor har tatt høyde for kommentarene i kapittel 2.3.3, med tilhørende vurderinger i kapittel 2.4.3, i 3.3.1, med tilhørende vurdering i kapittel 3.4.1 og i kapittel 4.3.5. Kommunedirektøren har også sendt en tilbakemelding, med vedlegg, om informasjonsskriv selskapene, om kontrollutvalget, slik ordføreren også har kommentert, knyttet til kapittel 3.4.1.

Revisor har tilføyd et nytt punkt, 4.4.5, hvor det gjøres vurderinger knyttet til valg av ledende folkevalgte i eierorgan.

Tilbakemelding fra ordfører og kommunedirektør er lagt ved rapporten i vedlegg

6 KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER

I dette kapitlet konkluderer vi på de tre problemstillingene som ble stilt innledningsvis i rapporten, og som er belyst i kapitlene 2, 3 og 4.

6.1 Konklusjon

1) Er kommunens eierstyring i samsvar med utvalgte krav og anbefalinger?

Meråker kommune har, gjennom arbeidet med eierskapsmeldingen, lagt et godt grunnlag for god eierstyring i selskapene som kommunen har eierinteresser i. Meråker kommune ivaretar lovkravet om eierskapsmelding og innholdet i denne. Revisor vil trekke fram folkevalgtopplæringen, som hadde eierstyring som særskilt tema, som et godt tiltak for å gi de folkevalgte kunnskap om eierstyring. Oversikten over selskap er noe mangelfull, ved at enkelte selskap ikke er tatt med. Kommunens formål med selskapene går ikke eksplisitt fram i oversikten, men selskapets formål går fram.

2) Er kommunens eierstyring i samsvar med kommunens prinsipper og strategier for sine eierskap?

Meråker kommune har langt på veg etablert et grunnlag for eierstyring, som er i samsvar med egne prinsipper og strategier for eierstyring. Kommunen tilstreber å følge egne prinsipper for eierstyring, men det gjenstår en del, f.eks. framleggelse av komplett oversikt over selskaper med opplysninger om innstilling og valg av styremedlemmer, styrehonorar, styreverv i styrevervregisteret og jevnlig vurdering av aktuelle temaer for eierstyring.

3) Har kommunen et system for oppfølging av sine eierskap og følges disse?

Kommunen har til en viss grad etablert et system med å følge opp sine eierskap. Det varierer fra selskap til selskap om det er årlig rapport om tilstanden, jevnlig revidering av styringsdokument, om det gjennomføres jevnlige eiermøter og om det er oppnevnt valgkomité. Kommunestyret har ikke fattet vedtak som legger til rette for at kontrollutvalget, uten utfordringer, får tilgang til informasjon fra selskapene for å utføre sin kontroll. Vi vil likevel trekke det fram som positivt at kontrollutvalgene har fått skriftlig oppfordring fra kommunedirektøren om å sende innkallinger til møter i eierorgan direkte til kontrollutvalget. Intervjuinformasjon tyder likevel på at kommunen har oppmerksomhet rundt eierstyring, og at det er intensjoner om å få på plass et tilfredsstillende system for eierstyring. Kommunen bør unngå å velge ledende politikere inn i styrer som kommunen har eierskap i.

6.2 Anbefalinger

Vi anbefaler Meråker kommune å:

- Komplettere oversikten over selskap de har eierskap i, og legge den fram for kommunestyret årlig (slik det er planer om).
- Inkludere eierstyring i årshjul og internkontrollsystem
- Ha en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv, som bør danne grunnlag for eierorganets fastsetting av styrehonorar
- Sikre at systemet for offentliggjøring av saker og protokoller fra styrende organ i selskaper fungerer
- Oppnevne ledende folkevalgte til å representere kommunen i eierorganene, og unngå at de sitter i styrene
- Sørge for at eierorganene i selskapene etablerer valgkomité
- Legge til rette for at kontrollutvalget kan utøve kontroll med selskap som kommunen har eierskap i.

VEDLEGG 1 UTTALELSER TIL RAPPORTEN

6.3 Ordførers tilbakemelding

Hei!

Her kommer mine kommentarer:

2.3.3. Man har «arvet» noen vedtak om godtgjøring, som er med å legge lista. Burde tatt en generell debatt om hvilke kriterier man har for godtgjøring.

3.3.1. Det er sendt ut skriv til selskapene kommunen er deleier/eier i, om at de sender alle henvendelser også til postmottak. Ikke alle har rutiner på det.

4.3.5. **Ordfører er styremedlem i Meraker Hydrogen, ikke styreleder.**

Mvh Kjersti

6.4 Kommunedirektørens tilbakemelding

Hei

Vedlegger kopi av brev sendt selskap kommunen har eierskap i. Ved dette brevet ble nylig vedtatt eierskapsmelding vedlagt. Brevet poengterer kontrollutvalgets behov for å få informasjon fra det enkelte selskap direkte. Dette er her fulgt opp spesifikt fra kommunedirektøren. Dette bør framgå av rapporten

Ellers har jeg ingen kommentarer til foreløpig rapport. Ordfører vil sende sine innspill

Mvh

Arne Ketil Auran
kommunedirektør

VEDLEGG 2

Hovedkontor: Brugata 2, Steinkjer

Tlf. 907 30 300 - www.revisjonmidtnorge.no